

ÖZET: Unvanları farklı Devlet memurlarından bazılarının hafta sonlarında, hafta içi mesai saatlerimde veya mesai saatleri dışında, resmi tatil günlerinde, izinli olunan veya ücretsiz izinli oldukları günlerde şirket, vakıf ve dernekler tarafından organize edilen veya dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleri aracılığı ile düzenledikleri eğitim, seminer, çalıştay, proje, danışmanlık gibi faaliyetlerde eğitici sunucu, danışman gibi sıfatlar ile bedelli veya bedelsiz-gönüllü olarak görev alıp alamayacakları hk. (08/01/2013- 19348)

Unvanları farklı Devlet memurlarından bazılarının hafta sonlarında, hafta içi mesai saatlerimde veya mesai saatleri dışında, resmi tatil günlerinde, izinli olunan veya ücretsiz izinli oldukları günlerde şirket, vakıf ve dernekler tarafından organize edilen veya dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleri aracılığı ile düzenledikleri eğitim, seminer, çalıştay, proje, danışmanlık gibi faaliyetlerde eğitici sunucu, danışman gibi sıfatlar ile bedelli veya bedelsiz-gönüllü olarak görev alıp alamayacakları hakkında görüş talep eden ilgide kayıtlı yazı incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesinde; “Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kollektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar. (Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler hariç). Memurlar, meslekî faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamaz; gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir işyerinde veya vakıf üniversitelerinde çalışamaz.

Memurların üyesi oldukları yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kanunla kurulmuş yardım sandıklarının yönetim, denetim ve disiplin kurulları üyelikleri görevleri, özel kanunlarda belirtilen görevler ile kurumundan izin alınmak kaydıyla yapılan insanî ve sosyal amaçlı gönüllü çalışmalar bu yasaklamanın dışındadır.

Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler.” hükmüne yer verilmiştir.

Bununla birlikte, 14/2/2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Türk Ticaret Kanunu”nun 16’ncı maddesinin birinci fıkrasında; “Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar.” hükmü ile anılan maddenin ikinci fıkrasında ise; “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar.” hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca, 1982 anayasasının “A.Dernek kurma hürriyeti” başlıklı 33 üncü maddesinde “Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller

kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.”ifadesi yer almaktadır.

04/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun “Dernek kurma hakkı” başlıklı 3üncü maddesinde “Fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Ancak, Türk Silâhlı Kuvvetleri ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri hakkında özel kanunlarında getirilen kısıtlamalar saklıdır.

Onbeş yaşını bitiren ayırt etme gücüne sahip küçükler; toplumsal, ruhsal, ahlakî, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel yaşantılarını korumak ve geliştirmek amacıyla yasal temsilcilerinin yazılı izni ile çocuk dernekleri kurabilir veya kurulmuş çocuk derneklerine üye olabilirler.

Oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcilerinin izni ile çocuk derneklerine üye olabilirler ancak yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar.

Çocuk derneklerine onsekiz yaşından büyükler kurucu veya üye olamazlar.” hükmü bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 657 sayılı Kanunun değişik maddelerinde memurlara tanınmış bir hak olarak aylıklı ve aylıksız izin verilmesi öngörülmektedir. Aylıksız izinler mahiyeti itibariyle farklılık arz etmektedir. Devlet memurlarına görev almak üzere verilen aylıksız izinler ile mazeretleri görev alma olmayan refakat izinleri gibi izinlerde bulunmaktadır.

Aylıksız izin memura tanınmış bir hak olup, kişinin memuriyet sıfatı sona ermemektedir. Memurun maaş dışındaki hak ve vecibeleri devam etmektedir.

657 sayılı Kanuna tabii memurlar çalışırken yapabilecekleri ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetleri mezkur Kanunun 28 inci maddesinde düzenlenmiş olup, aylıksız izinde olan devlet memurları, görevde iken yapabilecekleri faaliyetleri aylıksız izinde iken de yapmalarına engel bir husus bulunmamaktadır. Aktif memur olarak çalıştıkları dönemde yapmaları yasaklanmış olan kazanç getirici faaliyetleri aylıksız izinde iken de yapmaları mümkün bulunmamaktadır.

5846 Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 1 inci maddesinde "Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmektir." hükmü, 18 inci maddesinde "Bir eserin yapımcısı veya yayımcısı, ancak eserin sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre mali hakları kullanabilir." hükmü yer almaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Ders Görevi” başlıklı 89 uncu maddesinde “Her derecedeki eğitim ve öğretim kurumları ile Üniversite ve Akademi (Askeri Akademiler dahil), okul, kurs veya yaygın eğitim yapan kurumlarda ve benzeri kuruluşlarda öğretmen veya öğretim üyesi bulunmaması halinde öğretmenlere, öğretim üyelerine veya diğer

memurlara veyahut açıktan atanacaklara ücret ile ek ders görevi verilebilir.

Ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususlar ilgili Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun Kararı ile tespit olunur.”denilmektedir.

Söz konusu hüküm uyarınca istisna kapsamında olan Devlet memurlarına ders görevi verilmesi mümkün bulunmaktadır.

08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun “Kurumlarda çalıştırılacak personel” başlıklı 8 inci maddesinin 5 inci fıkrasında “Uzman öğretici, usta öğretici ve öğretmenlik yapma nitelik ve şartlarını taşıyan diğer Devlet memurlarına, ilgili birimlerin izniyle haftada on saati geçmemek üzere ücretli ders görevi verilebilir.”denilmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere kurulan dernekler ve Türk Medenî Kanununa göre kurulan vakıflar ile bunların kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkilerini düzenlemek üzere 22/1/2004 tarihli ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları İle İlişkilerine Dair Kanunun 2’nci maddesinde; “e) Dernek ve vakıf organlarında görev alan kamu görevlileri, bu görevleri nedeniyle ücret, huzur hakkı ve başka bir ad altında herhangi bir karşılık alamaz.” hükmü bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklama ve hükümler çerçevesinde; Devlet memurlarının mesai saatleri dışında veya kurumlarının iznini almak suretiyle mesai saatleri içinde;

1-657 sayılı Kanunun 28 inci maddesi hükmü kapsamında yukarıda yer verilen veya verilmeyen “özel kanunlarda belirtilen görevler”i yapmaları ve bunlara dayalı olarak gelir elde etmelerinin mümkün bulunduğu,

2-5580 sayılı Kanun ve ikincil mevzuat hükümlerine uyulmak ve haftalık 10 saati aşmamak üzere “özel öğretim kurumlarında” ders görevi alabilecekleri,

3- 5846 Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu çerçevesinde meydana getirdikleri eserleri sözleşme yapmak suretiyle yayımlatabilecekleri söz konusu eserlerin seminer, konferans, panel gibi tanıtım faaliyetlerine müellif olarak iştirak etmelerine mani bir husus bulunmadığı,

4- Anayasa ve 5523 sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde derneklere ve vakıflara üye olabilecekleri gibi yönetim kurullarında görev alabilecekleri, üyesi oldukları bu derneklerin seminer, konferans, panel, kurs gibi faaliyetlerine de eğitici, panelist ve benzeri şekilde katılabilecekleri, bu faaliyetleri ücret karşılığı yürütemeyecekleri, kişinin faaliyet sebebiyle oluşan masraflarının derneklerce karşılanabileceği,

5-Türk Ticaret Kanununun 16 maddesi hükmü uyarınca ticari işletme işleten vakıf ve dernek yönetim kurullarında görev alamayacakları, ticari işletme işleten bir derneğin yönetim kurulunda görev almasının ise ancak söz konusu derneğin gelirinin yarısından fazlasının kamu görevi niteliğindeki işlere harcanması şartıyla mümkün olabileceği,

6- 5072 sayılı Kanun kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere kurulan dernekler ve Türk Medenî Kanununa göre kurulan vakıflarda görev alan kamu görevlilerinin anılan Kanunun 2 maddesi hükmü uyarınca ücret, huzur hakkı ve başka bir ad altında herhangi bir karşılık alamayacağı,

7- Mer’i mevzuat gereğince diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yabancı memleket veya uluslararası kuruluşlarda hizmet almaları için izin verilen Devlet memurları hariç olmak üzere kendilerine aylıksız izin verilenlerin memur olarak çalıştıkları dönemde yapmaları yasaklanmış olan kazanç getirici faaliyetleri aylıksız izinde iken de yapmalarının mümkün bulunmadığı,

mütalaa edilmektedir.